

Juridiskt perspektiv på
ickeförsämringskraven samt koppling till
MKN i miljöprövningen för vattenbruk

David Langlet

professor i miljörett

Uppsala universitet

Mest relevanta krav i miljöbalken

Skyddsåtgärder/Försiktighetsprincipen

MB 2:3 § Krav på att utföra de **skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.**

Vid yrkesmässig verksamhet ska bästa möjliga teknik (BAT) användas.

➤ **bästa möjliga = fysiskt & ekonomisk tillgänglig för industrin/näringen generellt**

Dessa försiktighetsmått skall vidtas **så snart det finns skäl att anta** att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

➤ **”skäl att anta” = försiktighet**

Val av plats

MB 2:6 § En plats ska väljas som är lämplig med hänsyn till att ändamålet skall kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser

Rimlighetsavvägning

7 § [Hänsynsreglerna] gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem.

- nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämförs med kostnaderna.

➤ **Branschens ekonomiska villkor, inte företagets, är avgörande**

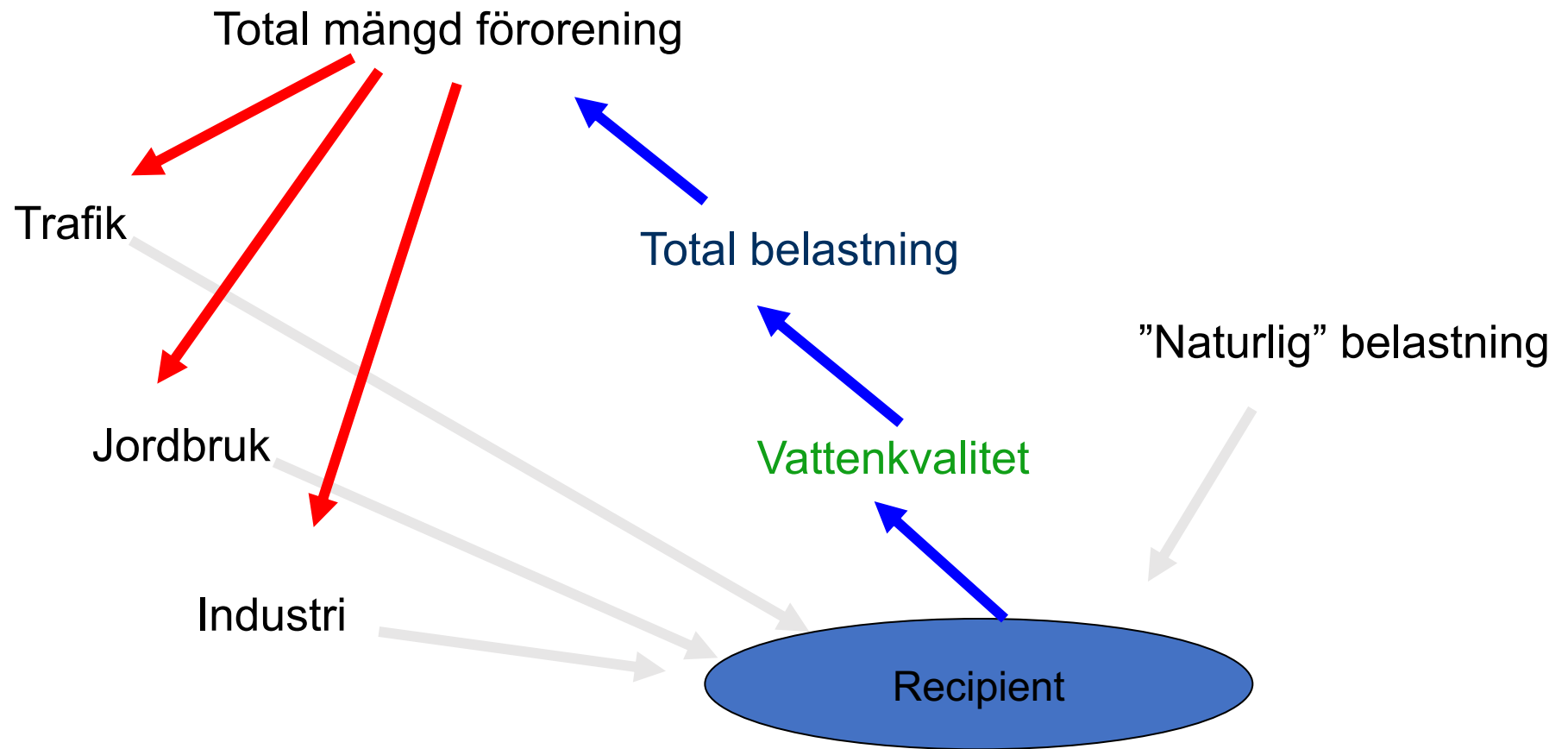
Dock ska alltid de krav ställas som behövs för att följa en **miljö kvalitetsnorm** som utgör en **gränsvärdesnorm**

Miljökvalitetsnormer (MB 5 kap.)

MB 5:1 Föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljö i övrigt beslutade av regeringen/myndighet

MB 5:2 Miljökvalitetsnormer kan ange

1. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som **inte får överskridas eller underskridas** (*gränsvärdesnormer*)
2. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som skall **eftersträvas** eller som inte bör överskridas eller underskridas ..
3. indikatorer
4. vad som i övrigt följer av EU-rätten

Genomförande och effekter av MKN

MB 5:3 § **Myndigheter och kommuner ska ansvara** för att miljökvalitetsnormer följs.

MB 5:7-8 **Om det behövs** för att följa en miljökvalitetsnorm, ska ett åtgärdsprogram upprättas och fastställas.

-MKN och program i princip inte bindande för enskilda

- Men se,

MB 2:7 – effekt på rimlighetsavvägningen

PBL 2:10 – MKN vid planläggning och lovärenden

MB 24:5 - grund för omprövning av tillstånd

EU:s ramvattendirektiv (direktiv 2000/60/EG)

- Medlemstaterna ska genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att förebygga en försämring av statusen i alla ytvattenförekomster ("**ickeförsämringskravet**")
- Skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster i syfte att uppnå en "**god ytvattenstatus**" (senast 2015, dock undantag)
 - god ytvattenstatus = minst god ekologisk och god kemisk status
- För konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster gäller istället 'god ekologisk potential' och 'god kemisk ytvattenstatus'
- Kraven omfattar kustvatten, dvs ut till en sjömil från baslinjen

- Kraven har av många uppfattats
 - som "ansträngningskrav"
 - som ska nås genom åtgärder inom ramen för åtgärdsprogram
- I Sv har kraven på god kemisk status ansett vara en gränsvärdesnorm
- Kraven på god ekologisk status har ansett vara en "EU-norm" (= påverkar inte rimlighetsavvägningen)

Kraven enligt C-461/13 (“Weserdomen”)

- **Ett projekt får inte ges tillstånd** om det kan orsaka en försämring av en ytvattenförekomsts status eller om det äventyrar uppnåendet av en god status (alt god ekologisk potential och en god kemisk status).
- En försämring av statusen föreligger så snart statusen hos minst en av kvalitetsfaktorerna

(bl.a. sammansättning och förekomst av vattenväxter; förekomst och åldersstruktur hos fiskfaunan; samt försurningsstatus och näringsförhållanden)

blir försämrade med en klass (t.ex. från “hög” till “god” eller från “god” till “måttlig”).

Undantag från ickeförsämringskravet gäller

- vid force majeure eller naturliga skäl som är exceptionella eller som inte rimligtvis hade kunnat förutses;
- när det rör sig om nya modifieringar i en ytvattenförekomsts fysiska karakteristika som vidtas av vissa starka skäl;
- när statusen sjunker från hög till god till följd av nya hållbara mänskliga utvecklingsverksamheter som vidtas av vissa starka skäl.

- I praxis har MB 2 kap ansetts tillräckligt för att efterleva Weser.
- Tendens till att undvika konflikter genom att betrakta åtgärder enl. miljöbalken (2 kap, hänsynsreglerna) som tillräckliga för att ingen relevant försämring ska ske eller uppnåendet av god status äventyras.
- EU-kommissionen ansåg inte att Sv efterlevde RVD tolkat enl Weser
- Lagändring för att göra tydligt vad som krävs efter Weser-domen

Ny skrivning för vatten i MB 5:4 (sedan 2019)

- 4 § En myndighet eller en kommun **får inte tillåta** att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som **innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt** eller som har sådan betydelse att det **äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljö kvalitetsnorm.**
 - Vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd ska de bestämmelser och villkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan försämring eller ett sådant äventyr.
- samtidigt tydligt i förarbetena att en strängare tillämpning än tidigare inte avsetts

Tack!